

طراحی الگوی برنامه درسی درس "اخلاق حرفه ای" برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه" شاخه فنی حرفه ای و کاردانش" و اعتبار سنجی آن از دیدگاه برنامه ریزان درسی و هنر آموزان

بهرام اکبرپور^۱

عزت الله نادری^۲*

مریم سیف نراقی^۳

قدسی احقر^۴

چکیده

هدف پژوهش طراحی الگوی برنامه درسی درس "اخلاق حرفه ای" برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه" شاخه فنی حرفه ای و کاردانش" و اعتبار سنجی آن از دیدگاه برنامه ریزان درسی و هنر آموزان بوده است. رویکرد تحقیق حسب مفهوم تحقیق، "ترکیبی" و هدف آن کاربردی است. جامعه متشکل از برنامه ریزان درسی و هنر آموزان است. نمونه شامل ۳۰ نفر از متخصصان که به صورت هدفمند و ۳۳۵ نفر از هنر آموزان بودند که به صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. داده‌های حاصل از تحلیل اسناد با ابزار پرسشنامه محقق ساخته از طریق آزمون خی دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از یافته‌های این تحقیق، ارائه چارچوب برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" و اعتبار سنجی مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای است که مورد تایید نمونه‌های موردبررسی در این پژوهش قرار گرفته است. بطوریکه در عنصر روش‌های یاددهی-یادگیری نتایج تحلیل عامل نشان داد که: "اهداف" با بار عاملی $Z=68.34$ و "محتوا" با بار عاملی $Z=72.12$ و "فعالیت‌های یادگیری" (روش تدریس) با بار عاملی $Z=62.74$ و "روش‌های ارزشیابی" با بار عاملی $Z=58.83$ به ترتیب تعیین کننده چارچوب برنامه درسی درس اخلاق حرفه ای هستند و همچنین ضریب آلفای کرونباخ بالای ۸۷ در صد بیان کننده پایایی قابل قبول عناصر برنامه درسی است. بنابراین اعتبار چارچوب نهایی برنامه درسی مورد تایید قرار گرفت. بررسی یافته‌ها نشان داد گزاره‌های الگوی نظری با گزاره‌های مستخرج در ارتباط با اهداف، محتوا، فعالیت‌های یادگیری و روش‌های ارزشیابی مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای در مطالعات انجام شده، همخوانی دارد و نتایج این پژوهش می‌تواند در طراحی برنامه‌های درسی رشته‌های فنی و مهارتی مورد استفاده قرار گیرد.

کلید واژگان: آموزش فنی و مهارتی، اخلاق حرفه‌ای، برنامه درسی، دوره دوم متوسطه

^۱ دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران.

^۲ نویسنده مسئول: استاد تمام گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران،

ایران. dr.eznaderi@gmail.com

^۳ استاد تمام گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران

^۴ استاد تمام پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش و دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات

مقدمه

وزارت آموزش و پرورش مهم‌ترین نهاد تعلیم و تربیت رسمی و عمومی، مأموریت دارد با تاکید شایستگی‌های پایه، زمینه‌دستیابی دانش‌آموزان در سنین لازم‌التعلیم ملی ۱۲ پایه تحصیلی به مراتبی از حیات طیبه در ابعاد فردی، خانوادگی، اجتماعی و جهانی را بصورت نظام مند، همگانی، عادلانه و الزامی در ساختاری کارآمد و اثربخش فراهم سازد.

در راهکار ۱-۲ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، بازنگری و اصلاح برنامه‌های درسی مبتنی بر رویکرد فرهنگی-تربیتی و تقویت و توسعه جنبه‌های تربیتی و اخلاقی آنها به منظور فراهم آوردن زمینه تربیت پذیری دانش‌آموزان بر اساس فرهنگ اسلامی-ایرانی مورد تاکید قرار گرفته است. (سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰) مطابق برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران برنامه درسی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه (فنی و حرفه‌ای) باید به گونه‌ای طراحی شود که هر دانش‌آموز در پایان دوره متوسطه دوم، در یکی از فعالیت‌های فنی و حرفه‌ای ساده متناسب با نیازها و علایق خود مهارت کافی عملی را کسب کرده باشد.

مطابق سند تحول بنیادین، تغییراتی بنیادینی در فرآیند برنامه درسی آموزش‌های فنی حرفه‌ای رخ داده است که مهمترین آن، تغییر رویکرد آموزش براساس شایستگی است و شایستگی؛ توانایی انجام کار برابر استاندارد است که از در هم تنیدگی دانش^۲، مهارت^۳ و نگرش^۴ همراه با تجربه حاصل می‌شود (مشاهری فرد، ۱۳۹۶) "در برنامه درسی" آموزش فنی و حرفه‌ای^۵ دو دسته شایستگی وجود دارد: دسته اول "شایستگی‌های فنی" که به صورت مشخص برای هر رشته تحصیلی و هر موقعیت آموزشی به تناسب مکان یادگیری در قالب پودمان‌های کلان در سال‌های دهم، یازدهم و دوازدهم ارائه می‌شود. دسته دوم "شایستگی‌های غیر فنی" که متعلق به رشته خاصی نیست و برای دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش، صرف نظر از

^۱competency

^۲knowledge

^۳skill

^۴attitude

^۵Technical and vocational education

^۶technical competence

^۷non-technical competence

سال تحصیلی و گروه شغلی و رشته ، باید برنامه ریزی و اجراء شود . "الزامات محیط کار" در پایه دهم ، "کارگاه نوآوری" در پایه یازدهم و "اخلاق حرفه ای" در پایه دوازدهم عناوین دروس غیر فنی در آموزش های فنی و حرفه ای و کار دانش هستند . " (کرمی، محمد و همکاران، ۱۳۹۶) که البته تا کنون محتوایی تحت عنوان "اخلاق حرفه ای" تدوین و تالیف نشده است. این در حالی است که ، ما در اخلاق مشاغل از دو میراث پراچ تمدن ایران و اسلام برخورداریم اما اخلاق حرفه ای در مفهوم نوین آن هم در گسترده معرفی و هم در مدیریت اجرایی نونهالی است که به مراقبت و رشد نیازمند است (باقری، کیانی، ۱۳۹۶) می توان گفت: اخلاق حرفه ای از رشته علمی فزاینده و گسترده معرفی و وسیعی را به میان آورده است . " اخلاق حرفه ای" پیشینه ای بیش از سه هزار سال در تمدن ایران باستان دارد و از منزلت اساسی در آموزه های اسلامی و جایگاه بنیانی در تمدن اسلامی برخوردار است (مویدی، احد، ۱۳۹۶). در آغاز قرن بیست و یکم ، آثار مهارت ها و شایستگی های غیر فنی در فرایند اجرای کار و انجام وظایف شغلی به صورت یک پدیده و ضرورت جدی و اثر بخش مطرح گردید و دانشمندان در ژرف کاری آموزش های فنی و حرفه ای به نگرش نو دست یافتند. (هاشم نژاد، ۱۳۹۵).

زندگی در هزاره سوم و تحولات و دگرگونی های شتابزده آن به فرآیند ایجاد نگرش ، تولید دانش و شکل گیری مهارت ها و در یک جمله شایستگی ها سرعت بخشیده است (کرمی و همکاران، ۲۰۱۷) برای سال ها تصور می شد ، هر کس دانش یا مهارت فنی بیشتری داشته باشد ، پیشرفت شغلی بیشتری خواهد داشت ، ولی امروزه مطالعات انجام شده نشان داده اند که برای رسیدن به مراتب بالای شغلی ، اهمیت مهارت های غیر فنی بیشتر از مهارت های فنی است . در دستیابی به موفقیت های شغلی ، بیشترین سهم به مهارت های غیر فنی اختصاص دارد. (نویدی، ۱۳۹۶).

^۱professional ethics

^۲Karami, M., Galavandi, H., & Galei, A

امروزه مهارت‌ها و شایستگی‌های غیر فنی و اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های جهانی مانند یونسکو^۱، سازمان بهداشت جهانی^۲، کشورهای صاحب صنعت، کشورهای در حال توسعه و کشورهای کم‌برخوردار شدیداً قابل طرح است. این مهارت‌ها دارای تنوع و گستردگی هستند و می‌توان از جمله به مهارت‌های مسئولیت‌پذیری، کارگروهی، مدیریت زمان، برنامه‌ریزی، سازماندهی، ارتباط موثر با دیگران، تفکر خلاق، تفکر انتقادی، نوآوری و مهارت‌های شهروندی اشاره کرد. ابعاد و قلمرو اخلاق حرفه‌ای و شایستگی‌های غیر فنی بیانگر گسترده و تقریباً پایان‌ناپذیر بودن است از این رو هر قدر زمان می‌گذرد لایه‌های مخفی این پدیده‌ی نوین اما آشنا در کشور ما بیش‌تر مشخص می‌شود کشورهایی مانند سنگاپور، نیوزلند، کانادا، آمریکا، فرانسه، مالزی، آلمان و سوئیس از کشورهای پیشرو در ارائه این آموزش‌ها بوده‌اند (لیندوسو و هال، ۲۰۱۶).

آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای^۳ در هزاره سوم به عنوان آموزش‌های فرا راهبردی برای توسعه پایدار و تحقق استانداردهای دنیای کار، اهداف، محتوا، روش‌ها، راهبردهای یادگیری-یادگیری، تجهیزات، زمان، فضا، استاندارد شایستگی‌ها، مواد آموزشی و استاندارد ارزشیابی است که دانش آموز (هنرجو)، کارآموزیا متربی را برای رسیدن به آن اهداف در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هدایت می‌کند. دامنه مشمول برنامه درسی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای **کار و دنیای آموزش** را در بر می‌گیرد (سعید خیاط مقدم و همکاران، ۱۳۹۵).

فرآیند برنامه‌ریزی درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای از دو بخش دنیای آموزش و دنیای کار تشکیل شده است. اخلاق حرفه‌ای به مسئولیت اخلاقی بنگاه و سازمان اشاره دارد (محسن دیبایی صابر، مهدی سبحانی نژاد، ۱۳۹۹) که در دوره دوم متوسطه در شاخه فنی و حرفه‌ای

^۱UNESCO

^۲WORLD HEALTH ORGANIZATION

^۳ Lindoso, V., & Hall, N

^۴Technical and vocational education and training

^۵Sustainable development

^۶the world of work

^۷world of training

در قالب دنیای کار و شایستگی های غیر فنی قرار می گیرد. دنیای کار نو ظهور مستلزم مجموعه ای از مهارتهای عمومی جدید برای اشتغال پذیری پایدار است.

"تاکید روز افزون بر اخلاق حرفه ای در بنگاه ها و سازمان های دولتی و بخش خصوصی در جوامع صنعتی، نیازهای پژوهش و مطالعاتی فراوانی را به میان آورده است. این نیازها بدون برنامه های پژوهش نظامند قابل پاسخ نیست. همین امر مراکز دانشگاهی را در کشورهای صنعتی به اخلاق حرفه ای سوق داده است." (مایکل و همکاران، ۲۰۲۱).

بدون تردید اخلاق حرفه ای موتور محرک و یکی از عوامل مهم توسعه دنیای کار است. به کارگیری اخلاق حرفه ای و شایستگی های محوری از یک سو موجب ارتقاء و رشد جامعه از نظر فرهنگی و اجتماعی می شود و از سوی دیگر اقتصاد جامعه را رونق میبخشد و آرامش را به جامعه به ارمغان می آورد. مسئله "اخلاق حرفه ای" و مهارت ها و شایستگی های غیر فنی یا محوری دنیای کار در کشور ایران نوپاست و در حد یک نهال کوچک در حال رشد است. در سال های اخیر شاهد جدی شدن بحث اخلاق در حوزه کسب و کار سازمانی هستیم و روز به روز باید بیشتر بپذیریم که رفتار اخلاقی در حفظ و بقای یک جامعه مدنی نقش بسزایی دارد (خاکی، ۱۳۹۲).

اهمیت و ضرورت پژوهش از آن جهت است که با طراحی الگوی برنامه درسی درس "اخلاق حرفه ای" (که به سفارش دفتر برنامه ریزی و تالیف کتابهای فنی حرفه ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش انجام می شود) با در نظر گرفتن مولفه های اخلاق حرفه ای، نیاز آموزشی این دوره را برآورده کرده و می تواند برنامه درسی مطلوب و بدیعی را برای دانش آموزان شاخه فنی حرفه ای و کاردانش ایجاد نماید. همچنین می تواند موجب ترویج اخلاق و اخلاق مداری در دنیای کار و دنیای آموزش شده و در آینده موجب رشد کمی و کیفی اخلاق حرفه ای و صلاحیت های فردی و جمعی گردد.

از منظری دیگر؛ مساله اشتغال در ایران یکی از حساس ترین و پیچیده ترین واقعیت هایی است که باید به آن توجه شود. متأسفانه به دلیل بی توجهی به موضوع "اخلاق حرفه ای" و

شایستگی های غیر فنی و عدم آموزش آن در سطوح مختلف، افرادی توانمند و حرفه ای نیز ممکن است وجود داشته باشند که به سبب دست نیافتن به چنین شایستگی های غیر فنی، نتوانسته اند در بازار کار جذب شوند و شغل مناسب خود را پیدا نمایند و بر افراد بیکار جامعه افزوده شده اند

سعید خیاط مقدم و دیگران، (۱۳۹۵) در پژوهشی بیان کرد که رتبه بندی مؤلفه های اخلاق حرفه ای در مدیریت را میتوان به ترتیب شامل: **مسئولیت پذیری، توکل به خدا، صداقت، امانت داری، عدالت** و... دانست. در نمونهٔ مورد بررسی عامل معنویت در رتبهٔ اول، عامل درون فردی و برون سازمانی در رتبهٔ دوم و سوم، عامل درون سازمانی و برون فردی در رتبه های بعدی قرار دارند. در نهایت، اخلاق حرفه ای مدیران در این جامعه در سطح مطلوبی قرار دارد. ضیا الدینی و مرادی (۱۳۹۷) بیان داشته اند که اخلاق سازمانی معلمان پیش بینی کننده اثر بخشی سازمانی مدرسه است پس باید زمینه های تقویت اخلاق سازمانی را فراهم آورد و بدین وسیله زمینه پابندی به ارزش ها و ایجاد جو اعتماد به نفس و نگرش مثبت را در سازمان فراهم آورد. نصرالهی و وهابی (۱۳۹۵) به بررسی ساختار و ارزیابی عملکرد معلمان پرداخته اند و بیان داشته اند که بهبود عملکرد معلمان در صورتی امکان پذیر است که بین ساختار سازمانی مدرسه و ارزیابی عملکرد معلمان تناسب وجود داشته باشد.

رمبرگ، بورلین و فرانسون (۲۰۱۹) در پژوهشی مدارس اثربخش با مشخصات رهبری شایسته و قوی، انتظارات بالا از همه فراگیران، جو یادگیرنده مدرسه، تمرکز روی مهارتهای اساسی، پیش مکرر پیشرفت دانش آموزان، شناخته می شوند. رحمه الله (۲۰۱۶) به بررسی شایستگی ها و عملکرد معلمان پرداخته است و نتیجه گرفته که معلمانی که شایستگی ها و توانمندیهای بالایی دارند نتایج با کیفیت را در عمل به همراه داشته اند و یادگیری های اثربخش دانش آموز، دستاورد معلمان توانمند است که رسیدن به اهداف مدرسه یعنی اثر بخشی آن را میسر می نماید. میکونن و همکارانش (۲۰۱۵) در مطالعه ای کیفی به ارزیابی رابطه بین تجارب دانشجویان پرستاری از همدلی اساتید به عنوان یکی از مؤلفه های اخلاقی، پرداخته و به این

^۱Edmond, Remberg, Borlin & Fransson

^۲Rahmatollah

^۳Mikkonen et al,

نتیجه رسیدند که افزایش همدلی بین اساتید و دانشجویان، یادگیری و توسعه حرفه ای را تقویت نموده و تأثیر مثبتی بر توسعه حرفه ای دانشجویان پرستاری و محیط یادگیری می گذارد. سان و لی وود (۲۰۱۵) در مطالعه خود به ارزیابی تأثیر رهبران آموزشی بر یادگیری دانش آموزان از طریق تأثیر بر احساسات و تمایلات معلمان پرداخته اند. آنها بر چهار مؤلفه (اعتماد-تعهد-همکاری با دیگران-رفتار شهروندی) که اثرات قابل توجهی بر یادگیری جمعی دانش آموزان متمرکز شده و دریافتند که بین اعتماد و موفقیت تحصیلی دانش آموزان ارتباط مثبت وجود دارد. دارا بودن تعهد بالا بین معلمان تأثیر قابل توجهی در پیشرفت و یادگیری دانش آموزان داشته و مؤلفه های همکاری و تعهد در موفقیت دانش آموزان مؤثرند.

پژوهش حاضر سعی دارد تا نظریات مختلف مرتبط با "اخلاق حرفه ای" را به عنوان یکی از متغیرهای پژوهش مورد مطالعه قرار داده و پس از استخراج مؤلفه های مختلف اخلاق حرفه ای که مناسبت برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه شاخه فنی و حرفه ای و کاردانش باشد را مشخص نموده و به طراحی الگوی برنامه درسی درس "اخلاق حرفه ای" که مشتمل بر عناصر اصلی برنامه درسی نظیر اهداف، محتوا، روش های یاددهی یادگیری و روش های ارزشیابی است، پردازد. علاوه بر آن الگوی طراحی شده را با توجه به نظر متخصصان برنامه درسی، هنر آموزان شاخه فنی و حرفه ای مورد اعتبار سنجی قرار داده و در نهایت در دوره فنی حرفه ای و کاردانش ارائه نماید.

در حالی که جامعه امروزی نیازمند تربیت افرادی جهت ورود به دنیای کار می باشد متأسفانه هنوز شایستگی های غیر فنی - منجمله اخلاق حرفه ای - مطابق با شایستگی های فنی مورد آموزش قرار نگرفته و خلاء آن در فرآیند یاددهی - یادگیری کاملاً م‌شهود است. این امر موجبات عدم جذب یا حذف افرادی مستعد و توانمند و نهایتاً بروز بیکاری در جامعه شده است.

در همین راستا محقق در نظر دارد پس از معرفی مؤلفه های اخلاق حرفه ای و بر پایه عناصر برنامه درسی شامل اهداف، روش، محتوا و ارزشیابی به طراحی الگوی برنامه درسی درس

اخلاق حرفه‌ای پرداخته و با اعتبار سنجی آن از منظر متخصصین برنامه‌درسی و هنرآموزان موجب ارتقاء آموزش و کسب شایستگی‌های غیر فنی از سوی دانش‌آموزان گردد. با توجه به مطالب ذکر این پژوهش دارای فرضیاتی است:

فرضیه‌های تحقیق:

۱- توزیع نظر متخصصان برنامه‌ریزی درسی و هنرآموزان در خصوص تناسب اهداف برنامه‌درسی درس "اخلاق حرفه‌ای" برای دانش‌آموزان شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش با مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای یکسان است.

۲- توزیع نظر متخصصان برنامه‌ریزی درسی و هنرآموزان در خصوص تناسب محتوای برنامه‌درسی درس "اخلاق حرفه‌ای" برای دانش‌آموزان شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش با مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای یکسان است.

۳- توزیع نظر متخصصان برنامه‌ریزی درسی و هنرآموزان در خصوص تناسب روش‌های یاددهی-یادگیری برنامه‌درسی درس "اخلاق حرفه‌ای" برای دانش‌آموزان شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش با مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای یکسان است.

۴- توزیع نظر متخصصان برنامه‌ریزی درسی و هنرآموزان در خصوص تناسب شیوه‌های ارزشیابی اهداف برنامه‌درسی درس "اخلاق حرفه‌ای" برای دانش‌آموزان شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش با مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای یکسان است.

۵- توزیع نظر متخصصان برنامه‌درسی و هنرآموزان شاخه فنی حرفه‌ای و کاردانش درباره اعتبار الگوی برنامه‌درسی پیشنهادی اخلاق حرفه‌ای برای دانش‌آموزان شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش یکسان است.

روش‌شناسی تحقیق

رویکرد تحقیقی محققان حسب مفهوم ترکیبی است و هدف آن کاربردی است، و برای انجام آن از روش "تحقیق توصیفی" بهره‌گرفته شده است. به این ترتیب که در طراحی الگو با بهره‌گیری از یافته‌های مطالعات ادبیات و پیشینه پژوهش تحت عنوان "طراحی برنامه‌درسی اخلاق حرفه‌ای در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و مطالعه به روش اسنادی، پژوهش‌ها و مقالات مرتبط

اطلاعات مربوط به مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای و گویه‌های مرتبط با اهداف، محتوی، روش‌های تدریس و روش‌های ارزشیابی جمع‌آوری شد و پس از حذف موارد تکراری و دسته‌بندی و تلخیص و تنظیم فهرست نهایی در قالب جلسات گروه کانونی، مولفه‌ها و ساختار الگو احصاء و پس از اتفاق نظر از سوی صاحب‌نظران، نهایی شده و اعتباربخشی آن از نگاه متخصصین برنامه‌ریزی درسی و هنرآموزان انجام شد.

جامعه مورد مطالعه شامل ترکیبی از افرادی بود که با توجه به ماهیت موضوع پژوهش دارای دانش و تخصص بودند و عبارت بودند از ۳۰ نفر از متخصصان برنامه‌ریزی درسی دارای تجربه در برنامه‌ریزی درسی رشته‌های فنی و حرفه‌ای و ۲۵۵۰ نفر از هنرآموزان دارای تجربه تدریس دروس شایستگی‌های محوری و نمونه‌ها متشکل از همه ۳۰ نفر متخصص برنامه‌ریزی درسی به دلیل محدودیت حجم جامعه و ۳۳۵ نفر هنرآموز رشته فنی و حرفه‌ای بودند که از طریق جدول مورگان محاسبه شد. روش گزینش نمونه هنرآموزان به صورت تصادفی خوشه‌ای انجام شد.

برای گردآوری داده‌های مربوط به این پژوهش محققین از پرسشنامه محقق ساخته با مقیاس لیکرت، متشکل از پنج مولفه مسئولیت‌پذیری؛ وفاداری؛ صداقت؛ عدالت و انصاف و احترام به دیگران بهره برد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روش اعتباریابی محتوایی از نظر خبرگان استفاده شد و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۷ تایید شد. داده‌های به دست آمده از پرسشنامه مذکور، از طریق آمار توصیفی میانگین، میان، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی و آزمون خی دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

الف) آمار توصیفی

مشخصات پاسخ‌گویان: از مجموع ۳۶۵ نفر از پاسخ‌دهندگان ۸,۲۱ درصد متخصصان و ۹۱,۷۸ درصد را هنرآموزان تشکیل داده‌اند. جدول توزیع فراوانی از نظر سن پاسخگویان نشان داد که ۲ نفر از متخصصان و ۱۳۱ نفر از هنرآموزان کمتر از ۳۰ سال سن دارند. همچنین ۱۹ نفر از متخصصان و ۱۱۵ نفر از هنرآموزان در رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار دارند. و ۹ نفر از

متخصصان و ۸۹ نفر از هنرآموزان بیش تر از ۴۰ سال سن دارند. همچنین نشان داد که ۱۹ نفر از متخصصان از جنسیت مرد و ۱۱ نفر از آنها را جنسیت زن تشکیل داده است. همچنین ۲۰۱ نفر از هنرآموزان از جنسیت مرد و ۱۱۹ نفر از آنها نیز از جنسیت زن بوده اند. در واقع بیش از ۶۰ درصد پاسخ دهندگان از جنسیت مرد می باشند. توزیع پاسخ دهندگان بر اساس میزان تحصیلات نشان داد که نشان داد که ۱۹۸ نفر از هنرآموزان دارای مدرک لیسانس و ۱۵ نفر از متخصصان و ۱۳۷ نفر از هنرآموزان دارای مدرک فوق لیسانس هستند. همچنین ۱۵ نفر از متخصصان مدرک دکتری داشته اند.

ب) آمار استنباطی

فرضیه اول: توزیع نظر متخصصان و هنرآموزان در خصوص تناسب اهداف برنامه درسی " درس اخلاق حرفه ای " برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه شاخه فنی حرفه ای و کاردانش مبتنی بر مولفه های اخلاق حرفه ای، یکسان است.

جدول ۱. توزیع و درصد فراوانی پاسخ صاحب نظران در ارتباط با مولفه اهداف

صاحب نظران	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
متخصصان	۰	۰	۲	۶,۶۶	۷	۲۳,۳۳	۹	۳۰	۱۲	۴۰
هنرآموزان	۰	۰	۱۸	۷,۰۵	۶۵	۲۲,۸۰	۱۳۲	۳۹,۴۰	۱۲۰	۳۵,۸۲

جدول (۱) نشان می دهد ۷۰ درصد متخصصان و ۷۵,۲۲ درصد هنرآموزان گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده اند و فقط ۶,۶۶ درصد متخصصان و ۷,۰۵ درصد هنرآموزان گزینه کم را انتخاب کرده اند.

جدول ۲. میزان اجماع نظر صاحب نظران برای عامل های مولفه اهداف با استفاده از آزمون خی

دو

عامل	آماره خی دو	درجه آزادی	سطح خطا پذیری a	سطح معناداری sig
۱	۶۵,۱۲۳	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۲	۵۴,۱۲۳	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰

۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۵۹,۳۲۱	۳
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۴۵,۱۳۶	۴
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۴,۲۵۶	۵
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۴۸,۳۲۱	۶
۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۳۸,۲۵۱	۷
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۵,۱۴۲	۸
۰,۰۰۳	۰/۰۵	۲	۶۱,۳۲۱	۹
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۰,۱۴۲	۱۰
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۴,۳۲۱	۱۱
۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۷۳,۱۵۴	۱۲
۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۶۹,۳۲۱	۱۳
۰,۰۰۲	۰,۰۵	۲	۶۸,۳۶	۱۴
۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۴۴,۲۲	۱۵
			۶۸,۳۴	کل

جدول (۲) نتیجه تحلیل داده ها با استفاده از آزمون خی دو را نشان می دهد. از آنجاییکه در همگی عوامل مربوط به مولفه اهداف در سطح خطاپذیری ۵ در صد و درجه آزادی ۲ مقدار سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است و مقادیر بدست آمده از آزمون خی دو از مقدار جدول (مقدار خی دو در جدول در سطح خطاپذیری ۰/۰۵ و با درجه آزادی ۳ ۷,۸۳۳ می باشد (بزرگتر است، لذا فرض صفر مبنی بر یکسان نبودن نظر متخصصان حوزه برنامه درسی، هنرآموزان و متخصصان فن، رد و فرض تحقیق پذیرفته می شود به این ترتیب که تفاوت معناداری بین دیدگاه دو گروه درمورد مناسب بودن ویژگی های مربوط به عوامل "مؤلفه اهداف" در چارچوب برنامه درسی درس "اخلاق حرفه ای" وجود ندارد و هر دو گروه در مورد مناسب بودن آنها اتفاق نظر دارند.

فرضیه دوم: توزیع نظر متخصصان و هنرآموزان در خصوص تناسب محتوا برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه شاخه فنی حرفه ای و کاردانش مبتنی بر مولفه های اخلاق حرفه ای، یکسان است.

جدول ۳. جدول توزیع و درصد فراوانی پاسخ صاحب نظران در ارتباط با مولفه محتوا

صاحب نظران	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
	فروانی	درصد	فروانی	درصد	فروانی	درصد	فروانی	درصد	فروانی	درصد
متخصصان	۰	۰	۱	۳,۳۳	۸	۲۶,۶۶	۸	۲۶,۶۶	۱۳	۴۳,۳۳
هنرآموزان	۷	۲,۰۸	۱۹	۵,۶۷	۸۵	۲۵,۳۷	۹۴	۲۸,۵۹	۱۳۰	۳۸,۸۰

جدول شماره (۳) نشان می دهد ۶۹,۹۹ درصد متخصصان و ۶۷,۳۹ درصد هنرآموزان گزینه زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده اند. همچنین ۲۶,۶۶ درصد متخصصان و ۲۵,۳۷ درصد هنرآموزان گزینه متوسط را انتخاب کرده اند و فقط ۳,۳۳ درصد متخصصان و ۷,۷۵ درصد هنرآموزان گزینه کم و خیلی کم را انتخاب کرده اند.

جدول ۴. میزان اجماع نظر صاحب نظران برای عامل های "مولفه محتوا" با استفاده از آزمون خی

دو

عامل	آماره خی دو	درجه آزادی	سطح خطا پذیری a	سطح معناداری Sig
۱	۶۵,۱۲۳	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۲	۵۴,۱۲۳	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۳	۵۹,۳۲۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۴	۴۵,۱۳۶	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۵	۷۴,۲۵۶	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۶	۴۸,۳۲۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۷	۳۸,۲۵۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۱
۸	۶۵,۱۴۲	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۹	۶۱,۳۲۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۳
۱۰	۷۰,۱۴۲	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۱۱	۷۴,۳۲۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۱۲	۷۳,۱۵۴	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۱
۱۳	۶۹,۳۲۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۱
۱۴	۶۵,۲۸	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۱۵	۷۳,۲۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰

۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۶۷,۳۴	۱۶
۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۶۴,۳۷	۱۷
۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۷۱,۳۶	۱۸
			۷۲,۱۲	کل

جدول (۴) نتیجه تحلیل داده ها با استفاده از آزمون خی دو را نشان می دهد. از آنجاییکه در همگی عوامل مربوط به مولفه "محتوا" در سطح خطا پذیری ۵ درصد و درجه آزادی ۲ مقدار سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است و مقادیر بدست آمده از آزمون خی دو از مقدار جدول بزرگتر است، لذا فرض صفر مبنی بر یکسان نبودن هنرآموزان و متخصصان فن، رد و فرض تحقیق پذیرفته می شود به این ترتیب که تفاوت معناداری بین دیدگاه دو گروه در مورد مناسب بودن ویژگی های مربوط به عوامل مؤلفه محتوا در چارچوب برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" وجود ندارد و هر دو گروه در مورد مناسب بودن آنها اتفاق نظر دارند.

فرضیه سوم: توزیع نظر متخصصان و هنرآموزان در خصوص تناسب روش های یاد دهی - یادگیری برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه شاخه فنی حرفه ای و کاردانش مبتنی بر مولفه های اخلاق حرفه ای، یکسان است.

جدول ۵. توزیع و درصد فراوانی پاسخ صاحب نظران در ارتباط با مولفه فعالیت های یادگیری

صاحب نظران	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
متخصصان	۰	۰	۰	۹	۳,۳۳	۱۰	۳۳,۳۳	۱۱	۳۶,۶۶	
هنرآموزان	۸	۲,۳۸	۵	۱,۴۹	۹۸	۲۹,۲۵	۶۰	۱۷,۹۱	۱۶۴	۴۸,۹۵

جدول شماره (۵) نشان می دهد ۶۹,۹۹ درصد متخصصان و ۶۶,۸۶ درصد هنرآموزان گزینه خیلی زیاد و زیاد را انتخاب کرده اند. و ۳,۳۳ درصد متخصصان و ۲۹,۲۵ درصد هنرآموزان گزینه متوسط را انتخاب کرده اند و فقط ۳,۸۷ درصد هنرآموزان گزینه کم و خیلی کم را انتخاب کرده اند.

جدول ۶. میزان اجماع نظر صاحب نظران برای عامل های مولفه فعالیت های یادگیری با استفاده از آزمون خی دو

عامل	آماره خی دو	درجه آزادی	سطح خطا پذیری	سطح معناداری sig
			a	

۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۵,۱۶۶	۱
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۴۴,۱۷۷	۲
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۳۹,۳۴۴	۳
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۵۵,۱۵۵	۴
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۴,۲۵۶	۵
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۸,۳۲۲	۶
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۴۸,۲۵۱	۷
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۵,۱۴۲	۸
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۵۱,۳۶۶	۹
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۰,۱۵۵	۱۰
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۴۴,۳۳۳	۱۱
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۳,۱۵۴	۱۲
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۵۹,۳۹۹	۱۳
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۷,۸۰	۱۴
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۱,۷۴	۱۵
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۲,۳۴	۱۶
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۳,۲۱	۱۷
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۴,۳۱	۱۸
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۶,۳۱	۱۹
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۷۲,۳۴	۲۰
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۶۹,۳۱	۲۱
			۶۲,۷۴	کل

جدول (۶) نتیجه تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون خی دو را نشان می‌دهد. از آنجاییکه در همگی عوامل مربوط به مؤلفه "فعالیت‌های یادگیری" در سطح خطاپذیری ۵ درصد و درجه آزادی ۲ مقدار سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است و مقادیر بدست آمده از آزمون خی دو از مقدار جدول بزرگتر است، لذا فرض صفر مبنی بر یکسان نبودن هنرآموزان و متخصصان فن، رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود. به این ترتیب که تفاوت معناداری بین دیدگاه دو گروه در مورد مناسب بودن ویژگی‌های مربوط به عوامل مؤلفه "فعالیت‌های یادگیری" در چارچوب برنامه درسی "درس اخلاق حرفه‌ای" وجود ندارد و هر دو گروه در مورد مناسب بودن آنها اتفاق نظر دارند.

فرضیه چهارم: توزیع نظر متخصصان و هنرآموزان در خصوص تناسب شیوه های ارزشیابی اهداف برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه شاخه فنی حرفه ای و کاردانش مبتنی بر مولفه های اخلاق حرفه ای، یکسان است. جدول ۷. توزیع و درصد فراوانی پاسخ صاحب نظران در ارتباط با مولفه ارزشیابی

خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		صاحب نظران
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲۶,۶۶	۸	۵۳,۳۳	۱۶	۱۳,۳۳	۴	۳,۳۳	۱	۳,۳۳	۱	متخصصان
۵۵,۵۲	۱۸۶	۱۸,۲۱	۶۸	۱۷,۹۱	۶۰	۳,۵۸	۱۲	۲,۶۸	۹	هنرآموزان

جدول شماره (۷) نشان می دهد ۷۹,۹۹ درصد متخصصان و ۵۶,۷۳ درصد هنرآموزان گزینه های زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده اند و ۱۳,۳۳ درصد متخصصان و ۱۷,۱ درصد هنرآموزان گزینه متوسط را انتخاب و فقط ۶,۶۶ درصد متخصصان و ۶,۲۶ درصد هنرآموزان گزینه های کم و خیلی کم را انتخاب کرده اند.

جدول ۸. میزان اجماع نظر صاحب نظران برای عامل های "مولفه ارزشیابی" با استفاده از آزمون

خی دو

عامل	آماره خی دو	درجه آزادی	سطح خطا پذیری a	سطح معناداری sig
۱	۵۵,۱۰۰	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۲	۶۴,۱۷۸	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۳	۴۹,۳۳۳	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۴	۴۵,۱۵۵	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۵	۳۴,۱۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰۲
۶	۴۸,۳۳۳	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۷	۶۸,۲۲۲	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۸	۶۵,۱۴۲	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۲
۹	۴۱,۳۷۶	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۱۰	۵۵,۱۸۸	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۱
۱۱	۵۱,۳۸۸	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۱۲	۴۳,۱۶۶	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۱۳	۳۹,۴۴۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰۲
۱۴	۴۰,۳۱	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۰
۱۵	۴۷,۳۲	۲	۰/۰۵	۰,۰۰۱

۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۳۷,۳۱	۱۶
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۳۴,۳۴	۱۷
۰,۰۰۲	۰/۰۵	۲	۳۶,۳۱	۱۸
۰,۰۰۰	۰/۰۵	۲	۳۹,۳۴	۱۹
۰,۰۰۱	۰/۰۵	۲	۵۴,۶۶۵	ارزشیابی
			۵۸,۸۳	کل

جدول (۸) نتیجه تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون خی دو را نشان می‌دهد. از آنجایی که در همگی عوامل مربوط به مولفه ارزشیابی در سطح خط‌پذیری ۵ درصد و درجه آزادی ۲ مقدار سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است و مقادیر بدست آمده از آزمون خی دو از مقدار جدول بزرگتر است، لذا فرض صفر مبنی بر یکسان نبودن هنرآموزان و متخصصان فن، رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود به این ترتیب که تفاوت معناداری بین دیدگاه دو گروه در مورد مناسب بودن ویژگی‌های مربوط به عوامل مؤلفه ارزشیابی چارچوب برنامه درسی "درس اخلاق حرفه‌ای" وجود ندارد و هر دو گروه در مورد مناسب بودن آنها اتفاق نظر دارند.

فرضیه پنجم: توزیع نظر متخصصان برنامه درسی و هنرآموزان شاخه فنی حرفه‌ای و کاردانش درباره اعتبار الگوی برنامه درسی پیشنهادی اخلاق حرفه‌ای برای دانش آموزان شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش یکسان است.

اعتبار الگوی برنامه درسی پیشنهادی اخلاق حرفه‌ای برای دانش آموزان شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش از نظر متخصصان برنامه درسی و هنرآموزان شاخه فنی حرفه‌ای و کاردانش مورد تایید قرار گرفت. بطوریکه در عنصر رو شهای یاددهی-یادگیری نتایج تحلیل عامل نشان داد که اهداف با بار عاملی $Z=68.34$ و محتوا با بار عاملی $Z=72.12$ و فعالیت های یادگیری (روش تدریس) با بار عاملی $Z=62.74$ و روش های ارزشیابی با بار عاملی $Z=58.83$ به ترتیب تعیین کننده چارچوب برنامه درسی درس اخلاق حرفه‌ای هستند و همچنین ضریب آلفای کرونباخ بالای ۸۷ درصد بیان کننده پایایی قابل قبول عناصر برنامه درسی بود. بنابراین اعتبار چارچوب نهایی برنامه درسی مطابق شکل شماره (۱) مورد تایید قرار گرفت.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته های این پژوهش؛ ارائه الگوی برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" بر مبنای مؤلفه های اخلاق حرفه ای و عناصر برنامه درسی برای دانش آموزان دوره دوم متوسطه رشته های فنی حرفه ای و کارو دانش می باشد. در این الگو با مطالعه یافته های پیشین و بررسی مباحث تئوری، مؤلفه های اخلاق حرفه ای با توجه به ویژگی های عناصر اصلی برنامه درسی شامل؛ اهداف، محتوای درسی، فعالیت های یادگیری و ارزشیابی تعیین گردید.

بر مبنای میزان فراوانی مؤلفه های اخلاق حرفه ای در سایر پژوهش های مورد مطالعه و نیز مطابقت آنها با اسناد بالادستی شامل: سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سند برنامه درسی ملی، قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه ای و مهارتی، تعداد پنج مؤلفه شامل؛ مسوولیت پذیری، صداقت، عدالت، احترام به دیگران و وفاداری انتخاب و مؤلفه های تعیین شده در چارچوب عناصر اصلی برنامه درسی قرار گرفته و اهداف، محتوا، فعالیت های یادگیری و ارزشیابی آن برای "درس اخلاق حرفه ای" احصاء گردید.

اخلاق حرفه ای یکی از ارکان شایستگی های محوری در دنیای کار است و هدف از پرداختن به آن در تربیت نیروی کار ماهر، درک موقعیت و بهبود آن در برخورد با چالش ها، مسائل اخلاق، حرفه و شغل و مشکلات آنها برای موفقیت در یادگیری کار می باشد. اخلاق حرفه ای از وجه شایستگی های غیرفنی دنیای کار است که در برنامه درسی جدید مورد توجه قرار گرفته است. بدیهی است نباید آموزش این نوع از شایستگی را در حد توصیه و سفارش تنزل داد بلکه به صورت کاملاً کاربردی و متناسب با شایستگی های فنی به صورت تلفیقی باید به ارائه آن پرداخت (دوراندیش؛ ۱۳۹۵) در واقع شایستگی های غیر فنی، فرد را برای اشتغال بهره ور آماده می سازد. مسوولیت پذیری، مدیریت منابع، مدیریت زمان، وجدان کاری، احترام به مشتری و اخلاق حرفه ای از جامعه شایستگی های غیر فنی دنیای کار است.

در رشته‌های فنی و مهارتی، توجه به شایستگی‌های محوری مانند "اخلاق حرفه‌ای" و شایستگی‌های فنی موجب ارتقای کیفی صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرجویان می‌شود. آموزش مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای در رشته‌های فنی و مهارتی نیازمند الگویی است که مربیان و هنرآموزان از آن بهره ببرند. هدف این پژوهش طراحی الگوی برنامه درسی بر مبنای عناصر اهداف، محتوی، آموزش و ارزشیابی مبتنی بر مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای بود. برای این منظور الگوی تلفیق با استفاده از مطالعات انجام شده مرتبط با ادبیات موضوع و دریافت نظرات متخصصان حاصل شد. یافته‌ها در ارتباط با مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای ابتدا در قالب گروه کانونی تعیین و با توافق نمونه‌های آماری مورد بررسی، شامل هنرآموزان و متخصصان برنامه‌ریزی درسی به دست آمد. در الگوی ارائه شده، علاوه بر روش‌های مشترک در تدریس و ارزشیابی برای مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای روش‌های خاص هر مولفه مورد توجه قرار گرفته است.

در این محدوده عناصر برنامه درسی نیز شامل اهداف، محتوای درسی، روش‌های تدریس و ارزشیابی بر مبنای اسناد بالادستی و با تأکید بر رویکرد تایلر آورده شده است.

در عنصر «هدف»؛ برنامه درسی "درس اخلاق حرفه‌ای" به دنبال تأمین اهداف ذیل است:

- ۱- به حقوق دیگران احترام بگذارد ۲- به دیگران حق تصمیم‌گیری بدهد ۳- تنها منافع خود را مرجح نداند. ۴- مخالف ریاد و دورویی باشد ۵- فردی پاسخگو و مسئولیت‌پذیر باشد و پیامدهای تصمیم‌گیری‌های خود را بپذیرد ۶- به درستکاری و خودشناسی در کار اهمیت بدهد ۷- برای اداره‌ی تمام مسئولیت‌های محوله به خود کوشا باشد. ۸- مسئولیتی را که می‌پذیرد تمام و کمال و با تمام توان و خلوص نیت انجام دهد. ۹- طرفدار حق باشد. ۱۰- در قضاوت تعصب نداشته باشد ۱۱- بین افراد از

لحاظ فرهنگی، طبقه اجتماعی و اقتصادی و نژاد و قومیت تبعیض قائل نشود ۱۲- به وظایف خود متعهد باشد. ۱۳- رازدار دیگران باشد.

این نتیجه با نتایج پژوهش های:، فرمehینی فرهنگی (۱۳۹۲)، سرمدی و شالباف (۱۳۶۸)، خانی جزئی (۱۳۸۷)، ماهینی (۱۳۸۶)، فراستخواه (۱۳۸۶)، خاکی (۱۳۹۲)، قراملکی (۱۳۸۸)، خیام مقدم (۱۳۹۳)،- فرمهینی فراهانی (۱۳۹۳)، احمدی گرجی (۱۳۹۲) امیری (۱۳۸۹) کادوزیر (۲۰۰۲)، و ننز (۲۰۰۶)، رابین سون (۲۰۱۰)، خیاط مقدم (۱۳۹۴)، امیری (۱۳۸۹) خادمین (۱۳۹۴) کادوزیر (۲۰۰۲) تقی زاده (۱۳۸۸)، برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱)، سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه ای و مهارتی (۱۳۹۶) قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش (۱۳۶۶) همخوانی و همسویی دارد

در عنصر «محتوای درسی» برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" به دنبال تأمین محتوای ذیل است:

- ۱- نقش مسئولیت پذیری در موفقیت کارآفرینان ۲- شیوه های تقویت حس مسئولیت پذیری ۳- رابطه مسئولیت پذیری و اخلاق ۴- مسئولیت پذیری و کار گروهی ۵- صداقت از زبان قرآن- روایات و سخن بزرگان ۶- تبیین نقش مخرب ریا کاری و دورویی در کار ۷- صداقت در تولید، توزیع، فروش و خدمات ۸- حقوق شهروندان و انواع وظایف نسبت به دیگران ۹- نحوه برخورد با تفکرات مختلف (عین احترام به عقاید دیگران) ۱۰- احترام به دیگران از زبان قرآن، روایات و سخن بزرگان ۱۱- معرفی شیوه های اندیشه مثبت درباره دیگران ۱۲- عدالت از زبان قرآن، روایات و سخن

بزرگان ۱۳- تفاوت عدالت و برابری ۱۴- آثار و نتایج انصاف در تولید، توزیع، فروش و خدمات ۱۵- تبعیض و آثار مخرب آن در تولید، فروش و خدمات

۲- این نتیجه با نتایج پژوهش‌های: برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱)، فراستخواه (۱۳۸۶)، خیام مقدم (۱۳۹۳)، فرمehنی فرهانی (۱۳۹۲)، سرمدی و شالباف (۱۳۶۸)، خانی جزئی (۱۳۸۷)، ماهینی (۱۳۸۶)، خاکی (۱۳۹۲)، قراملکی (۱۳۸۸)، امیری (۱۳۸۹) خادمین (۱۳۹۴)، خیاط مقدم (۱۳۹۴)، کادوزیر (۲۰۰۲)، و نتر (۲۰۰۶)، رابین سون (۲۰۱۰)، بیرونی کاشانی (۱۳۸۴)، یزدان ستا (۱۳۹۵)، خادمین (۱۳۹۴) کادوزیر (۲۰۰۲) تقی زاده (۱۳۸۸)، همخوانی و همسویی دارد

در عنصر «روش تدریس» برنامه درسی «درس اخلاق حرفه ای» به دنبال تأمین روش‌های ذیل در تدریس است:

۱- سخنرانی ۲- پرسش و پاسخ ۳- روش اکتشافی مبنی بر پروژه‌های فردی و گروهی ۴- داستان و حکایت از اسطوره‌های اخلاقی ۵- نمایش فیلم و اسلاید با مضمون مسئولیت‌پذیری، صداقت، احترام به دیگران، ۶- بحث گروهی ۷- طرح‌های اخلاقی ۸- فعالیت گروهی و اردوی تفریحی ۹- دعوت از صاحب‌نظران و متخصصان

این نتیجه با نتایج پژوهش‌های: سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی (۱۳۹۶)، برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱)، کادوزیر (۲۰۰۲)، خادمین (۱۳۹۴)، خیاط مقدم (۱۳۹۴)، رابین سون (۲۰۱۰)، خیام مقدم (۱۳۹۳)، سرمدی و شالباف (۱۳۶۸)، ماهینی (۱۳۸۶)، فراستخواه (۱۳۸۶)، قراملکی (۱۳۸۸)، فرمehنی فراهانی (۱۳۹۳)، احمدی گرجی (۱۳۹۲) امیری (۱۳۸۹) خادمین (۱۳۹۴) کادوزیر (۲۰۰۲)، و نتر (۲۰۰۶)، بیرونی کاشانی (۱۳۸۴)، امیری (۱۳۸۹) همخوانی و همسویی

دارد

در عنصر « ارزشیابی » برنامه درسی "درس اخلاق حرفه ای" به دنبال تأمین روش ارزشیابی به شرح ذیل است:

۱- ارزشیابی از عملکرد ۱- اظهار نظریه بحث و گفتگوهای گروهی ۳- چک لیست مشاهده رفتار و فهرست و ارسسی ۴- ارزشیابی بر انجام پروژه گروهی و فردی ۵- قضاوت گروهی معلمان ۶- تدوین منشور اخلاقی توسط گروه

۲- این نتیجه با نتایج پژوهش های: برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱)، سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، کادوزیر (۲۰۰۲) ماهینی (۱۳۸۶)، فرمهینی فرهانی (۱۳۹۲)، (۱۳۸۶)، خاکی (۱۳۹۲)، خیام مقدم (۱۳۹۳)، احمدی گرجی (۱۳۹۲) امیری (۱۳۸۹) خادمین (۱۳۹۴)، و نتر (۲۰۰۶)، رابین سون (۲۰۱۰)، امیری (۱۳۸۹) خادمین (۱۳۹۴) تقی زاده (۱۳۸۸)، قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه ای و مهارتی (۱۳۹۶) همخوانی و همسویی دارد

نتیجه گیری

در رشته های فنی و مهارتی، توجه به شایستگی های محوری مانند اخلاق حرفه ای و شایستگی های فنی موجب ارتقای کیفی صلاحیت های حرفه ای هنرجویان می شود. آموزش مولفه های اخلاق حرفه ای در رشته های فنی و مهارتی نیازمند الگویی است که مریبان و هنرآموزان از آن بهره ببرند. هدف این پژوهش طراحی الگوی آموزش و ارزشیابی مولفه های اخلاق حرفه ای بود. برای این منظور الگوی تلفیق با استفاده از مطالعات انجام شده مرتبط با ادبیات موضوع و دریافت نظرات متخصصان حاصل شد. یافته ها در ارتباط با مولفه های اخلاق حرفه ای و عناصر برنامه درسی هرکدام از مولفه ها ابتدا در قالب گروه کانونی تعیین و با توافق

نمونه‌های آماری مورد بررسی، شامل هنرآموزان و متخصصان برنامه‌ریزی درسی به دست آمد. در الگوی ارائه شده، علاوه بر روش‌های مشترک در تدریس و ارزشیابی برای مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای روش‌های خاص هر مولفه مورد توجه قرار گرفته است.

الگوی حاضر که یک الگوی اختصاصی برای ارایه روش‌های تدریس و ارزشیابی مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای است و برای نخستین بار در سطح کشور ارائه شده است که با توجه به استفاده از دیدگاه صاحب‌نظران پس از اعمال تعدیل در الگوی اولیه به تأیید رسیده است.

در بخش کیفی تحقیق، نکته قابل تامل اینکه براساس نتایج حاصل از گروه کانونی طی مصاحبات انجام شده، اعضای گروه بر "فضاوت گروهی معلمان" در ارزشیابی مولفه "مسئولیت‌پذیری" و "عدالت" تاکید داشتند اما در نتایج حاصل از پرسشنامه، پاسخ دهندگان روش ارزشیابی به شیوه قضاوت گروهی معلمان را انتخاب نکردند. همچنین روش تدریس "سخنرانی" برای آموزش مولفه‌های "عدالت" و "صداقت" در گروه‌های کانونی مورد تاکید بود که در پرسشنامه مورد انتخاب خیلی کم پاسخ دهندگان بود. لذا حاصل نظرات اعضای گروه کانونی، استخراج اولیه گویه‌ها و مولفه‌هایی بود که در بخش کمی و جمع‌آوری اطلاعات با ابزار پرسشنامه بکار بسته شد.

فقدان دسترسی به اسناد پژوهشی سایر کشورها در ارتباط با شیوه‌های تلفیق شایستگی‌های غیرفنی در برنامه‌های درسی و کم بودن تعداد مطالعات داخلی انجام شده در ارتباط با ارائه الگوها یا روش‌هایی جهت تلفیق مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای در رشته‌های مهارتی از مهمترین محدودیت‌های پژوهش حاضر است.

الگوی طراحی شده می‌تواند برای برنامه‌ریزان درسی و هنرآموزان و مربیان رشته‌های فنی و مهارتی در شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش هنرستان‌های کشور مورد استفاده قرار گیرد.

همچنین این الگو می‌تواند برای سایر سطوح آموزش مهارتی از جمله آموزش عالی و آموزش‌های غیر رسمی مهارتی متناسب سازی شود.

منابع

- باقری، م.، کیانی، م.، و طهمتی، م (۱۳۹۶). رابطه هوش فرهنگی و عملکرد شغلی با نقش میانجی رفتار اخلاقی، فصلنامه اخلاق در علم و فناوری، ۱۴(۱): ۳۵-۴۲.
- خاکی، غ (۱۳۹۲). مدیریت اخلاق حرفه ای در سازمان به شیوه جوانمردان، تهران، انتشارات چاپ اول.
- دیبايي صابر، م، سبجانی نژاد، م (۱۳۹۹). طراحی الگوی مفهومی نظام جامع آموزش کارآفرینی: ابعاد، عناصر و مؤلفه ها.
- سعید خیاط مقدم، س، طباطبایی نسب، س. م (۱۳۹۵)، "مؤلفه های اخلاق حرفه ای در مدیریت" فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال یازدهم، شماره ۱.
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، (۱۳۹۱)، انتشارات وزارت آموزش و پرورش.
- ضیاءالدینی، م و مرادی شهربابک، م (۱۳۹۷). رابطه بین مشارکت و انطباق پذیری سازمانی با اثر بخشی سازمانی با نقش میانجیگری اخلاق سازمانی، مجله اخلاق در علوم و فناوری، ۱۳(۱۳): ۱۲۴-۱۱۷.
- مشاهری فرد، م (۱۳۹۶)، واژگان تخصصی سنجش عملکرد شایستگی در آموزش و تربیت فنی و حرفه ای، فصلنامه، تحلیلی آموزشی و اطلاع رسانی رشد آموزش، تهران، انتشارات افست.
- کرمی، م؛ قلاوندی، ح و قلعه ای، ع (۱۳۹۶). رابطه بین اخلاق حرفه‌ای و رهبری اخلاقی با مسئولیت پذیری اجتماعی در مدارس، دو فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت مدرسه، ۵(۱)، ۹۳-۱۱۲.
- مویدی، ا (۱۳۹۶)، سنجش و ارزشیابی مهارت‌ها و شایستگی‌های غیر فنی، فصلنامه رشد آموزش کاردانش و فنی حرفه ای، تهران، انتشارات افست.
- نویدی، ا (۱۳۹۶). رشد آموزش فنی و حرفه ای کاردانش، تهران، دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی.

نصراللهی، م و وهابی، ا (۱۳۹۵). بررسی رابطه ساختار سازمانی با امکان استقرار نظام ارزیابی عملکرد ۳۶۰ درجه در شرکت پترو پارس، چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری.

هاشم نژاد، ت (۱۳۹۵). تاثیر برنامه درسی تلفیقی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و کارایی مدرسه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد هنر، رشته برنامه درسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

Karami, M., Galavandi, H., & Galei, A. (2017). Relationship between professional ethic and ethical leadership with social responsibility in schools, quarterly journal of school management, 5(1): 93-112 [In Persian].

Lindoso, V., & Hall, N. (2016). Assessing the effectiveness of multilateral organizations, Blavatnik school working paper, and university of oxford.

Michael A. Lensink ,Sarah N. Boers , Karin R. Jongsma , Sarah E. Carter, Cornelis K. van der Ent , Annelien L. Bredenoord,(2021) . Organoids for personalized treatment of Cystic Fibrosis: Professional perspectives on the ethics and governance of organoid biobanking, Journal of Cystic Fibrosis 20 (2021) ۴۴۳-۴۵۱.

Mikkonen, K., Kyngäs, H., & Kääriäinen, M. (2015). Nursing students' experiences of the empathy of their teachers: a qualitative study. Advances in Health Sciences Education, 20(3): 669-682.

Ramberg, J., Borlin, S., Fransson, E. & Modin. B. (2019). School effectiveness and truacy: a multilevel study of upper secondary school in Stockholm, International journal of adolescence and youth, 24(2): 185-198.

Rahmatullah. M. (2016). The Relationship between Learning Effectiveness, Teacher Competence and Teachers Performance Madrasah Tsanawiyah at Serang, Banten Indonesia, Higher Education Studies, 6(1) 28-39.

Sun, J., Leithwood, K. (2015). Direction-setting school leadership practices: A meta-analytical review of evidence about their influence. School Effectiveness and School Improvement, 26(4): 499-523.